

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

**XXVII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М..В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Література

1. Денисенко С. Н. Педагогічний дизайн у сучасному освітньому просторі. *Вісник Житомирського державного університету*. Серія «Педагогічні науки». 2015. Вип. 3 (81). С. 79-83.
2. Наход С.. Педагогічний дизайн як засіб підвищення мотивації студентів у процесі e-learning. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2020. 2 (20), 311-319. DOI: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2020-2-20-36>
3. Яременко-Гасюк О. О. Технології педагогічного дизайну підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в контексті компетентнісного підходу (зарубіжний досвід). *Science Rise : Pedagogical Education*. 2017. №10 (18). С. 42-48.
4. Barr R., Tagg J. From Teaching to Learning – A New Paradigm for Undergraduate Education. *The Magazine of Higher Learning*. 1995. № 27, P. 12-26. DOI: <https://doi.org/10.1080/00091383.1995.10544672>
5. From Behaviorism to Connectivism: A Comprehensive Guide to Instructional Design Theories for Online Learning. URL: <https://elearningindustry.com/from-behaviorism-to-connectivism-comprehensive-guide-instructional-design-theories-online-learning>
6. Jonassen D. Toward a design theory of problem solving. *Educational Technology Research and Development*. 2000. № 48. P. 63-85.
7. Koszalka T. A., Russ-Eft D. F., Reiser R. Instructional Designer Competencie. *Information Age Publishing Inc Charlotte*. North Carolina. 2013. 178 p.
8. Merrill, M. D., Drake, L., Lacy, M. J., Pratt, J. Reclaiming instructional design. *Educational Technology*, 1996. 36 (5), P. 5-7.

Рябченко Віктор,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти
Маріупольський державний університет

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ФІЗИЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

«Українська освіта поранена, але жива і бореться», – сказав Сергій Шкарлет (міністр освіти України) під час виступу на Світовому освітньому форумі в Лондоні. Україні на ньому приділили особливу увагу.

Війна змінила умови роботи викладачів і навчання студентів в закладах вищої освіти докорінно. Готовність або неготовність працювати дистанційно висвітив ще період карантину в 2020/2021 н. р. Але пряме повномасштабне вторгнення країни агресора в Україну з 24 лютого 2022 р. поставило нові виклики і нові реалії організації навчального процесу. Причому процес повинен бути ефективним, а якихось аналогів для відправної точки роботи закладів вищої освіти немає. Серед основних викликів, які поставила війна, і які потрібно подолати, слід зазначити:

- подолання підвищеної тривожності учасників освітнього процесу;
- коригування емоційного і психологічного стан учасників освітнього процесу;
- відсутність технічних можливостей;
- від'їзд частини студентів і викладачів за межі країни або регіону;
- відсутність мотивації і самодисципліни у студентів;
- підтримання ефективності навчального процесу [3].

Найголовніше завдання вишу сьогодні – пошук шляхів інтенсифікації пізнавальної діяльності, створення творчого та стимулювального середовища. Дистанційна форма навчання значно відрізняється від традиційної та надає студенту свободу щодо матеріалу. Він стає активним суб'єктом пізнання, реалізує свій творчий потенціал, самостійно вибирає способи застосування засобів пізнання. Проблеми розгортання дистанційного навчання особливо актуальні на сучасному етапі модернізації всієї системи української освіти, оскільки вони розглядаються у низці проблем організації інноваційних технологій освіти та визначаються як інтерактивне навчання

У сучасних умовах підвищеної уваги до здоров'я молоді важливо правильно організовувати фізичну активність студентів у закладах вищої освіти. Диференціація фізичних навантажень є необхідною для врахування індивідуальних фізичних можливостей, рівня підготовки та стану здоров'я студентів, оптимізація фізичного навантаження, яке б сприяло покращенню здоров'я, підвищенню фізичної підготовки та стійкості організму до стресів. Це дозволяє уникнути надмірного навантаження для студентів, які мають низький рівень фізичної підготовки, та забезпечити відповідний рівень складності для підготовлених осіб.

Диференційований підхід у фізичному вихованні допомагає уникнути стресу та фізичної перевтоми, сприяє гармонійному фізичному розвитку, покращенню рухової координації та формуванню позитивного ставлення до занять фізичною культурою [2]. Дистанційне навчання дає змогу організувати освітній процес в умовах війни. Водночас частина студентів і викладачів перебувають у небезпечних зонах – на територіях ведення бойових дій або тимчасово окупованих територіях – і можуть не мати можливості

долучитися до нього. Студенти або викладачі, які перебувають у відносній безпеці, можуть не мати доступу до інтернет покриття або не мати технічних засобів. Щодня в більшості областей України оголошується повітряна тривога (у багатьох з них – кілька разів на день), під час якої потрібно пройти в укриття. Це може прямо впливати на організацію освітнього процесу та переривати його. Під час війни постали нові чинники впливу на освітній процес, зокрема повітряні тривоги, необхідність переховуватися в укриттях; втрата деякими закладами освіти своєї матеріально-технічної бази; особливий психологічний стан людини під час війни (бойові дії, зниклі безвісти, поранені, загиблі тощо); евакуація частини студентів і викладачів, мобілізація стейкхолдерів, активне волонтерство викладачів і студентів та ін. Зрозуміло: для того, щоб не погіршувати якість освіти, потрібно мінімізувати вплив цих чинників на освітній процес. Деякі з вишів швидше зорієнтувалися, адаптувалися, тому пропонуємо колегам спілкуватися, обмінюватися ідеями, набутим досвідом та ефективними практиками забезпечення якості освіти [5].

В умовах військового стану фізичне виховання студентів набуває особливої важливості, оскільки сприяє збереженню фізичного і психічного здоров'я, підвищенню працездатності та формуванню стійкості до стресу. Диференціація фізичних навантажень у закладах вищої освіти дозволяє враховувати індивідуальні потреби, рівень фізичної підготовленості, стан здоров'я та психоемоційний стан студентів, що є ключовим фактором забезпечення ефективності навчального процесу [4].

Отже, диференціація фізичних навантажень у фізичному вихованні виправдана лише тоді, коли має своїм орієнтиром і кінцевою метою розвиток індивідуальних фізичних можливостей студента. Тільки за таким умов диференціація стане визначальним чинником і передумовою гуманізації і демократизації освіти, виконання вузом соціальної функції як важливого інституту життя суспільства [1].

Диференціація фізичних навантажень базується на наступних критеріях:

Фізичний стан – оцінка загального здоров'я, наявність хронічних захворювань та рівень фізичної підготовки.

Фізичний розвиток – антропометричні показники, фізичні якості (сила, витривалість, швидкість, гнучкість).

Психоемоційний стан – здатність до тривалих фізичних навантажень, рівень стресостійкості.

Методи та підходи до диференціації навантажень:

Групування за рівнем фізичної підготовки – поділ студентів на групи за рівнем підготовки дозволяє ефективніше організовувати навчальний процес.

Індивідуальні плани – складання індивідуальних планів фізичного розвитку, враховуючи стан здоров'я, дозволяє досягати кращих результатів.

Використання різних форм фізичних вправ – різні типи вправ (кардіо, силові тренування, йога) обираються відповідно до потреб і можливостей студентів.

Наукові дослідження свідчать, про ефективний вплив диференційованих фізичних навантажень на здоров'я студентів та індивідуальний підхід до фізичних занять сприяє зниженню ризику травм, покращенню психоемоційного стану, підвищенню мотивації до занять спортом та загальному зміцненню здоров'я студентів. Основними проблемами є відсутність достатньої кількості кваліфікованих спеціалістів та ресурсів для розробки індивідуальних програм. Перспективи – впровадження сучасних технологій моніторингу фізичної активності, зокрема фітнес-трекерів, що дозволяють контролювати навантаження в режимі реального часу.

Військово-патріотичне виховання є невід'ємною складовою фізичного виховання в сучасних умовах. Воно спрямоване на формування у студентів почуття відповідальності, готовності до захисту Вітчизни, а також зміцнення фізичної підготовки, необхідної для виконання завдань в умовах надзвичайних ситуацій. У цьому контексті диференціація фізичних навантажень відіграє ключову роль, дозволяючи гармонійно поєднувати розвиток фізичних якостей із військово-прикладними навичками.

Адаптація фізичного виховання до сучасних реалій сприяє підготовці студентської молоді не лише до викликів сьогодення, а й до активної участі у відновленні країни в повоєнний період.

Література

1. Андреев В. І. Методи диференціації фізичних навантажень у закладах освіти / В. І. Андреев. – К.: Наукова думка, 2020. – 240 с.
2. Бальсевич В. К. Фізична культура та здоров'я студентської молоді / В. К. Бальсевич, 2018. – 320 с.
3. Вербова І. О. Фізичне виховання під час воєнного стану: сучасні підходи / І. О. Вербова // Наукові записки Українського державного університету фізичного виховання і спорту. – 2023. – № 2.
4. Куц О. А. Індивідуальний підхід до фізичного виховання студентів у кризових умовах / О. А. Куц // Вісник сучасної педагогіки. – 2022. – № 1. – С. 78-84.
5. Освіта в умовах війни: реалії, виклики та шляхи подолання: матеріали II Форуму академічної спільноти (20–24 червня 2022 року, м. Дніпро; Державний вищий навчальний заклад «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури») / Упоряд. М. В. Савицький, І. П. Мамчич. Дніпро: ДВНЗ «ПДАБА», 2022. 152 с.

6. Silverman, S., & Ennis, C. D. Student Learning in Physical Education: Applying Research to Enhance Instruction / S. Silverman, C. D. Ennis. – 3rd ed. – Champaign, IL: Human Kinetics, 2020. – 384 p.

Хаджинова Ірина,
старший викладач кафедри педагогіки та освіти
Маріупольський державний університет

УПРАВЛІННЯ СТРЕСОМ ЯК ВАЖЛИВА НАВИЧКА ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Професія вчителя, особливо початкових класів, характеризується високим рівнем відповідальності, інтенсивним емоційним навантаженням та багатозадачністю. В умовах постійних змін зростають вимоги до педагогів щодо використання інноваційних методик, забезпечення індивідуального підходу до учнів та інтеграції сучасних цифрових технологій. Такі вимоги супроводжуються значним стресом, особливо серед молодих фахівців. На жаль, не тільки вищезазначені фактори впливають на рівень стресу здобувачів вищої освіти, а й перебування у стані постійного занепокоєння про власне життя та життя близьких в умовах війни. Саме тому, навчальні програми для майбутніх учителів повинні включати компоненти, спрямовані на розвиток навичок стрес-менеджменту, щоб забезпечити їхню ефективність та професійне довголіття.

На думку вчених М. Конової та Т. Кучми «стрес є реакцією організму і психіки не стільки на фізичні стани чи ситуації, скільки на особливості взаємовідносин між особистістю і навколишнім світом». Реакція на однакову стресогенну ситуацію в різних людей може відрізнятися, залежно від когнітивних властивостей особистості, її внутрішніх ресурсів та стратегій поведінки [1].

У психолого-педагогічних дослідженнях поняття «стрес» розглядається як неспецифічна відповідь організму на будь-яку зміну умов, які потребують пристосування. У цьому стані людина робить помилки у розподілі й переключенні уваги; порушується перебіг пізнавальних процесів, спостерігаються порушення координації рухів, неадекватні емоційні реакції, дезорганізація і гальмування всієї діяльності. Стрес може бути як корисним, так і руйнівним. Він може сприяти мобілізації людини, підвищити її адаптаційні можливості в умовах дискомфорту й небезпеки (еустрес, конструктивний, корисний), а може й руйнувати